

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 3 1 1 9 2 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izpitna pola 1

- A) Bralno razumevanje
- B) Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 12. junij 2023 (20 + 40)

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepите kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola je sestavljena iz dveh delov, dela A in dela B. Časa za reševanje je 60 minut. Priporočamo vam, da za reševanje dela A porabite 20 minut, za reševanje dela B pa 40 minut.

Izpitna pola vsebuje 9 nalog v delu A in 14 nalog v delu B. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 70, od tega 20 v delu A in 50 v delu B. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**.

Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak).

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Priloga z neumetnostnim besedilom

Domoznanski večer ob izteku Lutrovega leta

Bogati sadovi protestantizma za Slovence

V pol stoletja natisnili 56 knjig v slovenskem jeziku – Pomembno je, da so ljudje razumeli, kaj so podpisovali

Franc Kuzmič in Klaudija Sedar na domoznanskem večeru v Pokrajinski in študijski knjižnici.

FOTOGRAFIJA A. NANA RITUPER RODEŽ

Ob koncu letošnjega leta, posvečenega 500. obletnici začetka reformacije, se je upokojeni muzejski svetovalec Franc Kuzmič na domoznanskem večeru v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti spraševal o sadovih reformacije, tudi za ta prostor. Orisal je čas, preden je reformacija vzniknila, čas negotovosti in strahu, ko so že tlele ideje in prizadevanja, da bi bilo treba družbo spremeniti, a niso bili uspešni. Ko je nastopil Luter, je bil čas hude krize, vpadov Turkov, med prebivalstvom je kosila kuga, pa še plemiči so ljudem pobirali denar, ljudi pa so psihično in gmotno izčrpavali. Kot zanimivost Kuzmič dodaja, da naj bi bila najpogostejša beseda, ki se je tedaj pojavljala, greh. Kot teolog in biblicist je Luter začel razmišljati na podlagi skrbnega preučevanja Biblije, kar ni bilo tako samoumevno, saj je bila Biblija redka in le v rokopisih, vredna dobrega konja.

Korenite spremembe

Kuzmič dvomi, da bi Luter svoje teze res zabil na vrata, morda je to storil kdo iz jeze ali evforije, dejstvo pa je, da jih je razposlal in s tem razširil protestantske ideje, ki so pomenile

korenite spremembe na gospodarskem, političnem, kulturnem, etičnem in ne le verskem področju. Kmalu so zajele tudi slovenski prostor, reformacija, ki je sledila, pa je Slovincem dala pomembne sadove, morda, kot trdijo nekateri teoretiki, največje v Evropi.

Prva stvar je nedvomno jezik. Do tedaj so v cerkvah pridigali največ v latinščini in grščini, običajnim ljudem nerazumljivih jezikih, Ciril in Metod pa sta kot četrti cerkveni jezik uvedla staro cerkveno slovanščino. Ljudje so se lahko bolj vključevali v obrede, saj so lahko molili, govorili in peli v maternem jeziku, poleg tega pa so začeli razumeti, o čem govorijo verske resnice, ter se s tem bolj zavedati svoje svobode in osebne odgovornosti, še pove Kuzmič. K širjenju idej in utrjevanju vere je pomembno prispevala iznajdba tiska. Med drugim je dal Primož Trubar natisniti katekizem za otroke in odrasle, to je učbenik z vprašanji in odgovori, sledile pa so tudi druge knjige in Slovenci smo tako dobili književnost. V pol stoletja so natisnili kar 56 knjig v slovenskem jeziku.

Izjemen opus

Trubar se je lotil tudi prevajanja Svetega pisma. Kot izjemen intelektualec pa se je zavedal, da sam tej nalogi ne bo kos, zato je k temu spodbudil Jurija Dalmatina in ta je to nalogo odlično opravil. Tako smo Slovenci kot 11. narod na svetu dobili Sveto pismo v svojem jeziku. S slovarjem in komentarji k Svetemu pismu in postilami pa so potem še lažje sledili verskim vsebinam. Celoten Trubarjev opus obsega več kot 8000 strani, kar je izjemno za tisti čas, tudi zato, ker ga je več ali manj ustvaril v »nigdirdomu«.

Pomembne sledove je protestantizem pustil tudi v Prekmurju, med drugim se je prekmurski jezik začel uvajati v bogoslužje. Prvi prekmurski pisec Franc Temlin je leta 1715 napisal Mali katekizem, prevoda Svetega pisma pa se je lotil

OBRNITE LIST.

A) BRALNO RAZUMEVANJE

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naslednje naloge.

1. Predstavite okoliščine izhodiščnega besedila. Odgovore vpišite na ustrezno mesto.

Kdo je tvorec besedila?	
Kdo je naslovník?	
Kje in kdaj je bilo besedilo objavljeno?	
Katera nebesedna prvina dopolnjuje besedilo?	

(2 točki)

2. Določite vrste izhodiščnega besedila. V vsaki vrstici podčrtajte ustrezno možnost.

- uradno/neuradno
- zasebno/javno
- umetnostno/neumetnostno
- publicistično/strokovno
- propagandno/nepropagandno
- predstavitevno/pozivno/vrednotenjsko

(3 točke)

3. Katere podatke izvemo iz nadnaslova in podnaslova izhodiščnega besedila? Pojasnite v povedih.

Nadnaslov:

Podnaslov:

(4 točke)

4. Tri izmed naslednjih trditev **niso** skladne z izhodiščnim besedilom. Obkrožite črke pred njimi.
- A Muzejski svetovalec Franc Kuzmič je na domoznanskem večeru v Pokrajinski in študijski knjižnici v Murski Soboti predstavil svoja razmišljanja o pomenu protestantizma za Slovence.
 - B Pred nastopom reformatorskega gibanja je bil čas negotovosti in strahu.
 - C Martin Luter je svoje teze iz jeze in evforije zabil na vrata cerkve.
 - Č Reformacija je dala Slovencem prva leposlovna književna besedila.
 - D Do nastopa reformacije so v cerkvah pridigali največ v latinščini in grščini, ki pa ju običajni ljudje niso razumeli.
 - E Prvi prekmurski pisec Franc Temlin je prevedel leta 1715 Sveto pismo v prekmurščino.
- (3 točke)

5. Kaj je spodbudilo novinarko k pisanju članka? Svoj odgovor lahko utemeljite opisno ali z navedkom iz besedila.
- _____
- _____
- _____
- (1 točka)

6. Avtorica je v izhodiščnem besedilu zapisala, da je Trubarjev celoten opus večinoma nastajal v »nigdirdomu«. Kako razumete to njeno trditev? Pojasnite jo v povedi.
- _____
- _____
- _____
- (2 točki)

7. Povedi dopolnite s podatki, skladnimi z izhodiščnim besedilom.
- Prekmurski jezik se je začel uvajati v _____. Franc Temlin je leta _____.
- Prevod Svetega pisma pa _____.
- _____. To je vzpodbudilo ustanavljanje šol, ki pa niso bile namenjene le _____, ampak _____.
- (2 točki)

8. V povedi pojasnite, kako razumete trditev, da je bila Biblija v Lutrovih časih »vredna dobrega konja«.

(1 točka)

9. Podčrtajte frazem v povedi *Med prebivalstvom je kosila kuga* in ga pojasnite.

(2 točki)

OBRNITE LIST.

B) RAZČLEMLJA NEUMETNOSTNEGA BESEDILA

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naslednje naloge.

1. S pomočjo izhodiščnega besedila določite pomen navedenih besed, tako da na črtico pred vsako besedo iz levega stolpca zapišete črko ustrezne razlage iz desnega.

_____ reformacija	A	vsa dela kakšnega avtorja
_____ psihično	B	rezultat najvišje umske dejavnosti, ki nakazuje izvedbo, rešitev česa, zamisel
_____ opus	C	stanje v gospodarstvu, ko se razmere za razvoj začnejo hitro slabšati
_____ ideja	Č	versko in družbeno gibanje v 16. stoletju; protestantizem
_____ kriza	D	duševno
_____ biblicist	E	strokovnjak za biblična vprašanja
	F	kdor sestavlja bibliografijo

(3 točke)

2. Preberite slovarski sestavek besede *sad*.

sád -ú m, prvi pomen stíl. sád -a (â)

1. *užitni del rastline, ki sestoji iz semena in osemenja*: sadovi se debelijo, odpadajo, zorijo; obirati, pobirati sadove; okusen, sočen, zrel sad / koščičasti, mesnati, pečkati sadovi / užitni sadovi / drevo prinaša, rodi sad / ekspr.: sad trte *grozdje*; sad zemlje *pridelki*

2. nav. ekspr., z roditeljskim *rezultat*, *dosežek*: to so sadovi njegovega dela, truda; sporazum je sad dolgotrajnih pogajanj; razprava je sad večletnega raziskovanja / strahovi so bili sad njene domišljije; sad spoznanja / neuspeh je sad njegove nedelavnosti *posledica*

• ekspr. prizadevanja niso rodila sadu *niso bila uspešna*; ekspr. sad njune ljubezni *otrok*; vznes. ljubila je sad svojega telesa *svojega otroka*; mesto je kot zrel sad padlo v roke vojakov *zavzeli so ga brez truda, boja*; prepovedani sad je najslajši *človek najrajši dela, česar ne sme*; drevo se po sadu spozna

- 2.1. V slovarskem sestavku podčrtajte glavo z zaglavjem.

(1)

- 2.2. Kateremu pomenu ustreza beseda *sad* iz naslova *Bogati sadovi protestantizma za Slovence*?

Utemeljite svoj odgovor z izpisom primera iz slovarskega sestavka.

_____ (2)

- 2.3. Iz sestavka je razvidno, v katero besedno vrsto spada beseda *sad*. Izpišite podatek na črto.

(1)
(4 točke)

3. Iz korena besede *tisk* tvorite tri tvorjenke, in sicer tvorjenko,

- ki bo poimenovala osebo: _____
- ki bo izražala prostor: _____
- ki se bo nanašala na tisk: _____

Uporabite tvorjenke v treh povedih, in sicer tako, da boste upoštevali dobljene tri slovarske pomene.

- _____
- _____
- _____

(6 točk)

4. Zapisanim nedoločnikom pripišite osebno glagolsko obliko za prvo osebo ednine.

- vznikniti: _____
- tleti: _____
- zabiti: _____
- razposlati: _____
- uvesti: _____
- izčrpavati: _____

(3 točke)

5. 5.1. Iz povedi *Temu zględu so se pridružili drugi prekmurski pisci, tudi katoliški, in v Medžimurju izpišite členek in v povedi pojasnite, kaj je z njim sporočevalec izrazil.*

Izpis členka: _____

Pomen: _____ (3)

5.2. Nadomestite izpisani členek s členkom, ki bo izražal sporočevalčev dvom oz. manjšo stopnjo njegovega prepričanja.

(1)
(4 točke)

6. V navedeni povedi poiščite naveznika na besedo *knjižnice* in poimenujte način navezovanja. Rešitve vpišite v spodnjo preglednico.

Na Slovenskem z reformacijo dobimo knjižnice, v Ljubljani jo je imel tudi Trubar, ki jo je ob odhodu zapustil z besedami, naj knjige še naprej zbirajo in jih izposojajo.

Beseda	Naveznik	Način navezovanja
knjižnice		

(4 točke)

7. V navedenih povedih podčrtajte stavčne člene in njihove dele.

- Prva stvar je nedvomno jezik.
- Trubar se je lotil tudi prevajanja Svetega pisma.

(6 točk)

8. V besedilu je uporabljenih veliko števnikov. Razvrstite jih v preglednico.

Glavni števnik	
Vrstilni števnik	

(4 točke)

9. V oklepaj zapišite, kako bi novinar po radiu izgovoril besedo jezik.

jezik []

(2 točki)

10. V izhodiščnem besedilu sporočevalka ni uporabila premege govora, čeprav lahko sklepamo, da je povzemala besede Franca Kuzmiča. Poved pretvorite v premi govor tako, da upoštevate sporočevalca iz izhodiščnega besedila.

Kot zanimivost Kuzmič dodaja, da naj bi bila najpogostejša beseda, ki se je tedaj pojavljala, greh.

Pretvorba v premi govor: _____

(2 točki)

